
Vergaderjaar 2013–2014

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 1324

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 31 januari 2014

Hierbij bied ik u de geannoteerde agenda aan van de Raad Buitenlandse Zaken van 10 februari 2014.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
F.C.G.M. Timmermans

Zuiderburen

Tunesië

De nadruk van de bespreking in de Raad zal liggen op de voortgang van het democratische transitieproces zoals vastgelegd in de routekaart voor politieke transitie. Eind januari jl. zijn twee mijlpalen bereikt met de afronding van een nieuwe grondwet en de formatie van een nieuwe regering. Deze stappen brengen de voltooiing van de democratische transitie aanzienlijk dichterbij. De nieuwe grondwet legt gelijke rechten voor mannen en vrouwen vast, verbiedt verkettering en oproepen tot geweld en bevat geen verwijzing naar de islamitische sharia. Helaas bevat deze geen bepaling die de doodstraf afschaft. De grondwet is positief onthaald door de internationale gemeenschap. Het kabinet is van mening dat Tunesië gedurende de afgelopen twee jaar grote vooruitgang heeft geboekt en als voorbeeld kan dienen voor andere Arabische landen in transitie. Het is van belang dat de internationale gemeenschap dit proces blijft steunen. Het kabinet onderschrijft de EU-inzet in Tunesië, waarbij prioriteit wordt gegeven aan sociaaleconomische hervormingen en inclusieve groei, versterking van justitie, rechtsstaat en goed bestuur en duurzame ontwikkeling en sociale cohesie. Nederland draagt ook bilateraal bij, onder meer via het Matra-zuid-programma, het *Dutch Good Growth Fund* en het Mensenrechtenfonds.

Libië

De Raad zal spreken over de politieke en veiligheidssituatie in Libië. Naar verwachting zullen er medio februari a.s. verkiezingen plaatsvinden voor de Constitutionele Raad, die verantwoordelijk is voor het schrijven van de grondwet. Vanwege de slechte veiligheidssituatie zijn er zorgen over het verloop van deze verkiezingen. Ook de politieke onzekerheid die is ontstaan nadat de aan de moslimbroederschap gelieerde *Justice and Construction Party* (JCP) zich op 22 januari jl. terugtrok uit de regeringscoalitie van de reeds verzwakte regering-Zeidan vergroot de zorgen over een goed verloop. Het kabinet is van mening dat verbetering van de veiligheidssituatie en versterking van het legitieme gezag voorwaarden zijn voor een stabiel Libië. Europa heeft een gedeeld belang bij een veilig en democratisch Libië dat in staat is om zijn eigen grenzen te bewaken en een constructieve rol kan spelen bij het tegengaan van mensensmokkel. Een stabiel Libië is eveneens van belang voor de bevordering van vrede en veiligheid in de Maghreb- en Sahelregio. Het kabinet steunt de inzet van de EU om de stabiliteit en rechtsstaat in Libië te vergroten, onder andere via de grensmissie EUBAM. Nederland draagt ook bilateraal bij aan de ontwikkeling van Libië via het Matra-zuid programma.

Egypte

Op 26 januari jl. werd door de Egyptische autoriteiten bekend gemaakt dat de presidentiële verkiezingen vóór eind april a.s. worden gehouden, gevolgd door parlementaire verkiezingen. De Dag van de Revolutie op 25 januari jl. (drie jaar na de start van de Arabische Lente in Egypte in 2011) werd voorafgegaan door geweld; ook op de dag zelf was daarvan sprake. Er vielen zeker 49 doden. Tevens is sprake van terroristische aanslagen, in toenemende mate in en rondom Cairo. Op 24 januari jl. zijn vier aanslagen gepleegd op politiedoelen in Cairo en op 25 januari jl. is in de Sinai een helikopter neergehaald. Deze aanslagen zijn opgeëist door de terroristische groepering Ansar Beit Al-Maqdis. Hoge Vertegenwoordiger Ashton heeft namens de EU het geweld veroordeeld. Het kabinet is van

mening dat de EU het belang van een democratisch verloop van de transitiefase moet onderstrepen en tegelijkertijd haar zorgen over de mensenrechtensituatie moet uiten. Het kabinet blijft een onafhankelijk onderzoek naar de geweldsescalaties sinds juli 2013 bepleiten. Vrijheid van vereniging en meningsuiting en geloofwaardige en inclusieve verkiezingen moeten de komende periode prioriteit hebben, met het oog op duurzame stabiliteit. Hoge Vertegenwoordiger Ashton heeft toegezegd dat de EU verkiezingswaarnemersmissies naar de verkiezingen zal zenden. Het kabinet acht het van belang om met Egypte in dialoog te blijven over het transitieproces.

Syrië, Libanon en Irak

Syrië

De Raad zal wederom spreken over het conflict in Syrië en de zorgelijke ontwikkelingen in de buurlanden van Syrië. Het kabinet neemt kennis van een voorzichtige start van de zeer precaire dialoog tussen het Syrische regime en de Syrische Oppositie Coalitie. De partijen zijn nog ver van elkaar verwijderd. Het kabinet verwacht geen grote doorbraken op korte termijn. Zoals toegelicht tijdens de openingsconferentie van Geneve II moet volgens het kabinet eerste prioriteit liggen bij het bereiken van vertrouwenwekkende maatregelen: lokale wapenstilstanden, het verbeteren van humanitaire toegang en het vrijlaten van politieke gevangenen. Het kabinet acht het voor het bereiken van een politieke oplossing cruciaal dat het regime zich committeert aan het Geneve Communiqué en aan het vormen van een overgangsregering. Er is vertraging opgetreden in het tijdschema voor de ontmanteling van het chemische wapenarsenaal van Syrië. In tegenstelling tot eerdere kleine vertragingen, is het kabinet in toenemende mate bezorgd over de medewerking van het Syrische regime aan de uitvoering van het overeengekomen ontmantelingsplan. Het kabinet zal in Raadskader pleiten om druk op het Syrische regime uit te blijven oefenen, zodat het blijft meewerken aan de ontmanteling van de chemische wapens en daarmee de relevante Veiligheidsraadresoluties en besluiten van de Uitvoerende Raad van de OPCW nakomt. Daarnaast blijft het kabinet pleitbezorger, in woord en daad, van het betrekken van Syrische vrouwen in het vredesproces.

Libanon

De *spillover* van het Syrische conflict in Libanon wordt steeds nadrukkelijker. De regering van Libanon is sinds maart 2013 demissionair en is niet in staat de gevolgen van de crisis effectief te adresseren. Het kabinet moedigt daarom spoedige voortgang op het politieke spoor aan. Al moet het kabinet constateren dat de pogingen van formateur Tammam Salam om een regering van nationale eenheid te vormen vooralsnog geen vruchten hebben afgeworpen. In Raadskader zal het kabinet, naast het voortzetten van humanitaire hulp, pleiten voor EU-steun aan Libanon volgens een geïntegreerde benadering, die zich richt op zowel de sociaaleconomische als de veiligheidsuitdagingen waar Libanon zich voor gesteld ziet. Het kabinet verwelkomt de positieve rol die het Libanese leger speelt bij het bewaken van de vrede en stabiliteit in Libanon. De capaciteit van het Libanese leger wordt door de gevolgen van de crisis zwaar op de proef gesteld. Zodoende steunt het kabinet inspanningen van de EU om het leger te ondersteunen.

De *spillover* van het conflict in Syrië beperkt zich niet tot Libanon. De poreuze grens tussen Irak en Syrië stelt de Islamitische Staat van Irak en Syrië (ISIS) in staat relatief vrijelijk te opereren in het woestijnachtige gebied dat zich uitstrekt over het oosten van Syrië en het westen van Irak. Mede door de grote hoeveelheden wapens die in omloop zijn, weet ISIS zijn gezag in het westen van Irak te vestigen. Sinds enkele weken zijn grote delen van de steden Ramadi en Fallujah (60 km ten westen van Bagdad) in handen van ISIS. Het Iraakse leger heeft de steden nog niet heroverd. De situatie heeft al geleid tot een additionele vluchtelingenstroom van ca. 180.000 personen richting Zuid-Irak en Iraaks Koerdistan, waar al 200.000 Syrische vluchtelingen verblijven. Een effectievere controle van de Iraaks-Syrische grens en een meer inclusieve politiek van soennieten, sjiïeten en Koerden in het landsbestuur van Irak kunnen bijdragen aan een oplossing. Het kabinet maakt zich zorgen over de invloed van extremistische groeperingen in de regio en zal in RBZ-verband pleiten voor meer aandacht voor deze problematiek.

Jemen

De Raad spreekt over actuele ontwikkelingen in Jemen in vervolg op de Raad van 21 oktober 2013. Jemen stond aanvankelijk voor de RBZ van januari geagendeerd, maar is toen van de agenda afgehaald. Bij de bespreking zullen de afronding van de Nationale Dialoog Conferentie (NDC) op 25 januari jl. en de zorgen over het toenemende geweld centraal staan. De NDC had in 2013 afgerond moeten zijn, maar vooral de discussie over de bestuurlijke herindeling van Jemen en de behandeling van het voormalige Zuid-Jemen heeft voor vertraging gezorgd. Er is inmiddels besloten dat Jemen een federale staat wordt. De veiligheidssituatie in Jemen is sinds enige tijd weer verslechterd door aanslagen van aan Al Qaeda gelieerde groepen, gevechten tussen (sjiïetische) Houthis en salafi, en toenemend geweld in het Zuiden, waar een separatistische beweging actief is. Het kabinet zal bepleiten dat de EU Jemen feliciteert met de afronding van de NDC en oproept tot snelle en adequate uitvoering van de aanbevelingen. Ook zal Nederland in Raadskader zorgen uitspreken over de slechte humanitaire situatie, de slechte toegang van humanitaire hulp en de verslechterende veiligheidssituatie.

Oostelijk Partnerschap

De Raad zal spreken over de stand van zaken sinds de top in Vilnius eind 2013. Bijzondere aandacht zal uitgaan naar de situatie in Oekraïne en de relaties met Moldavië en Georgië in aanloop naar de in 2014 voorziene ondertekening van de associatieakkoorden, inclusief *Deep and Comprehensive Free Trade Area* (DCFTA). Ook de rol van Rusland t.a.v. het Oostelijk Partnerschap zal ter sprake komen; de Raad zal mogelijk tevens kort terugblikken op de EU-Rusland top van 28 januari jl.

Nederland benadrukken dat de EU ondanks de prominente aandacht voor de situatie in Oekraïne prioriteit hecht aan de relatie met Moldavië en Georgië. De parafering van de associatieakkoorden met deze landen tijdens de top van het Oostelijk Partnerschap in Vilnius moet zo snel mogelijk worden gevolgd door de ondertekening van deze akkoorden, nadat de geëigende procedures hiervoor zijn afgerond. De EU dient te bezien op welke wijze zij Moldavië en Georgië kan ondersteunen, waaronder door conform het «*more-for-more*»-beginsel meer van de Oostelijk Partnerschapsgelden ter beschikking te stellen aan beide landen. Het aanbod van de EU zou ook steun moeten behelzen om eventuele externe druk op beide landen in aanloop naar ondertekening van de

akkoorden te weerstaan. Het kabinet zal ervoor pleiten dat de EU Rusland blijft aanmoedigen een constructieve rol te spelen ten aanzien van het Oostelijk Partnerschap. De afspraak overeengekomen tijdens de EU-Rusland top van 28 januari jl. om bilaterale consultaties te houden over de inhoud van akkoorden in het kader van het Oostelijk Partnerschap kan hieraan een bijdrage leveren. De EU dient te blijven benadrukken dat stabiliteit en welvaart in de landen tussen Rusland en de EU in aller belang is.

Oekraïne

Het kabinet volgt de ontwikkelingen in Oekraïne op de voet en heeft zowel regering als oppositie opgeroepen terughoudendheid te betrachten, de communicatielijnen open te houden en geen geweld te gebruiken, bijvoorbeeld via een telefoongesprek met de Oekraïense Minister van Buitenlandse Zaken op 24 januari. Het kabinet verwelkomt de bereidheid die president Janoekovitsj heeft uitgesproken de macht te delen met de oppositie om de crisis op te lossen. Het vertrek van premier Azarov en het besluit van het Oekraïense parlement om in ieder geval negen van de elf antidemocratische wetten in te trekken, zijn stappen in de goede richting. Van deze negen wetten waren de NGO-registratiewet en wetten die het recht op vreedzame demonstratie inperkten het meest omstreden. Het kabinet blijft bezorgd over de voortzetting van geweld. Gebrek aan vertrouwen tussen regering en oppositie bemoeilijkt het herstel, zoals ook blijkt uit het wijzigen van de amnestiewet zonder steun van de oppositie. Tijdens de bezoeken van Commissaris Füle (27 januari) en van Hoge Vertegenwoordiger Ashton (28-29 januari) aan Kiev riepen zij op tot dialoog tussen regering en oppositie en gaven aan bereid te zijn hierbij als EU een ondersteunende rol te spelen. HV Ashton riep tevens op tot een vrij en eerlijk verloop van de komende verkiezingen. Daarnaast benadrukten zij het belang om geweld en intimidaties te beëindigen en om voor alle partijen acceptabele oplossing te vinden ten aanzien van de gewijzigde amnestiewet. Het kabinet steunt deze lijn en acht een faciliterende rol van de EU ten behoeve van de dialoog een goede optie indien partijen hierom vragen. Het kabinet steunt de inzet van de EU om het associatie akkoord en DCFTA met Oekraïne op tafel te houden, mits Oekraïne bereid is aan de bekende voorwaarden te voldoen.